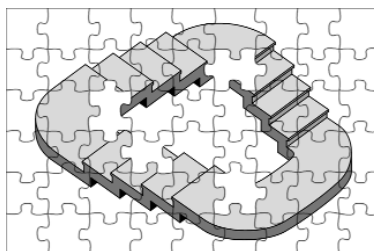

12

VEROVATI ILI NE?

Verujete li da je kremansko proročanstvo autentično?

Svako od nas često se nalazi pred dilemom da li da poveruje u informaciju koja mu se servira ili da sumnja. Kriterijumi su različiti; neko će bez razmišljanja verovati u sve što čuje, ali postoje i takvi ljudi koje je teško ubediti u bilo šta.

Sumnja je borba, ne samo protiv onih koji misle drugačije nego i protiv sebe, a za verovanje se treba samo opustiti i ono će doći samo. Zašto bismo onda sumnjali u bilo šta? Odgovor je jednostavan: da bismo se sačuvali od zabluda. Hoćemo li onda da sumnjamo u sve što čujemo? Naravno da nećemo, jer tako nikada nećemo usvojiti istine koje bi mogle da nas oplemene. Kako onda da odlučimo čemu verovati, a čemu ne?

Ne postoji jednostavan odgovor na ovo pitanje. Najbolji način bio bi da savladamo veštinu kritičkog razmišljanja, ali za to ne postoji univerzalni obrazac. Navešćemo, ipak, nekoliko pravila koja je dobro imati na umu svaki put kad se nađemo pred dilemom: *verovati ili ne?*

Nemoguće je dokazati da nešto ne postoji

Ako bi vam neki prijatelj tvrdio da je video čoveka koga je priroda obdarila krilima i koji može da leti, da li biste mu poverovali? Prva vaša reakcija verovatno bi bila da zatražite da vidite tog letaća, ali vaš prijatelj ne može da vam ga pokaže jer on više nije tu - naravno, lepše mu je bilo da raširi krila i da odleti, nego da vas čeka. Tako ste se našli u pat-poziciji. Vi ćete reći da je njegova tvrdnja glupost, ali nikada nećete imati dokaz za to, jer je *nemoguće*

dokazati da nešto ne postoji. Čak i ako zavirite u svaki kutak na svetu i stupite u kontakt sa svim ljudima, pa nepobitno dokažete da niko od njih nema krila, vaš sagovornik će tvrditi da njegov letač negde ipak postoji. Uostalom, verovatno je on sada negde visoko iznad oblaka, pa zato i ne možete da ga pronađete.

Postoji nauka koja se zove *logika* i koja je ovakav argument u odbrani nedokazane tvrdnje (kad nije moguće dokazati da je nešto pogrešno, pa to usvojimo kao dokaz da je tačno) prozvala *argumentum ad ignorantiam* (argument neznanja). To je, zapravo, jedan od specijalnih slučajeva logičke zablude prozване *lažna dilema*, u kojoj se pogrešno podrazumeva da se za svaku izrečenu tvrdnju uvek mora znati da li je tačna ili pogrešna.

Ako uporedimo dilemu o postojanju krilatog čoveka sa sporom oko autentičnosti kremanskog proročanstva, doći ćemo u sličnu situaciju. Neko vam priča o proročanstvima koja su se obistinila, a vi tražite dokaz da biste poverovali u tu priču i ne dobijate ga. On, dakle, nije dokazao da su ta proročanstva postojala pre događaja na koje se odnose, ali ni vi niste dokazali da nisu postojala. On je, bar naizgled, u prednosti jer...

Nepostojanje dokaza nije dokaz o nepostojanju

To što vaš prijatelj nije dokazao da sporni letač postoji, ne možemo da upotrebimo kao dokaz da on *zaista* ne postoji. Za nedostatak dokaza on ima sasvim dobar alibi: kako da vam ga pokaže kad je čovek-ptica odleteo?

Ma koliko naivno to zvučalo, mnogi ljudi su ipak spremni da ovakav *izgovor za nedostatak argumenata* prihvate kao sam argument. Zašto, recimo, nema autentičnih zapisa ili novinskih tekstova o proročanstvu kojim su Tarabići na vreme najavili trogodišnji progon srpske vojske u Prvom svetskom ratu? *Zato što* o tome nije smelo da se piše, pa umesto materijalnih dokaza imamo samo anegdotska svedočenja. Eto, šteta što proročanstvo zbog cenzure nije moglo da se objavi u štampi, jer da se smelo, sad bismo imali neoboriv dokaz. Ako bismo to prihvatili, samim tim bismo se složili da je autentičnost proročanstva nesumnjiva.

A zašto Pera Todorović u svojim novinama nije *na vreme* objavio proročanstvo o atentatu na kralja Aleksandra i kraljicu Dragu? *Zato što* nije smeo, tim pre što je iz političkih razloga ranije bio osuđen na mnogo godina robije (jednom čak i na smrt, pa je kasnije pomilovan) [30]. Zašto ne postoje policijski spisi o saslušanju Mateje (ili Mitra) iz 1868. godine, kad je na pijaci vikao „*Ubiše knjaza*“? *Zato što* je te spise uzeo kralj Aleksandar i nije ih vratio ministarstvu. Zašto ne postoje proročanstva o građanskom ratu u Bosni i

Hercegovini i o bombardovanju Srbije 90-tih godina? *Zato što* je njihova sadržina delikatna, pa je neko odlučio da ih drži podalje od naših očiju...

Svaki put kad zatražimo dokaz o autentičnosti proročanstva, dobićemo malje ili više uverljivo „*zato što*“, koje nam objašnjava zašto ga nema. I tako za nekoliko desetina proročanstava mi nemamo nijedan čvrst dokaz o pravovremenom postojanju makar jednog od njih, sa izuzetkom dva-tri delimično ispunjena, što je moglo da se dogodi i slučajno, kao kada bi neko nasumično pogađao. Ovo nije slučaj samo sa kremanskim proročanstvom, kao ni sa proročanstvima uopšte; praktično sve rasprave o natprirodnim fenomenima imaju sličan ishod. Nepostojanje dokaza može da bude povod za našu sumnju, ali ne i dokaz da ta proročanstva (ili pojave o kojima se diskutuje) postoje ili ne postoje. Podrazumeva se da bi sve mogućnosti trebalo ostaviti otvorenim, bar dok se ne pojavi dokaz koji će razrešiti dilemu.

Ovde se ipak nešto ne slaže. Videli smo da je moguće dokazati postojanje, ali ne i nepostojanje nečega; jedna strana, dakle, ima bar teoretsku šansu da dokaže svoje tvrdnje, a druga je nikada neće imati. To je kao borba u kojoj jedan protivnik ima oružje, a drugome su ruke vezane. Ako bismo želeli da ispravimo ovu nedoslednost, morali bismo da uvedemo jedno važno pravilo koje glasi...

Dokazivanje je obaveza onoga ko iznosi tvrdnju

U pravosuđu postoji princip da se osumnjičeni smatra nevinim, sve dok se ne dokaže da je kriv. Obaveza je, dakle, tužioca da dokaže krivicu, jer ako on nema dokaze, onda branilac ne mora ni da se trudi; teret dokaznog postupka pada na onoga ko iznosi *pozitivnu* tvrdnju. Ovo važi i u raspravama bilo koje vrste, jer svaka tvrdnja je samo prazna reč, bar dok se ne iznese argument koji će je podržati.

Nepoštovanje ovog pravila nekada je dovodilo (pa i danas dovodi) do masovnog verovanja u reinkarnaciju, duhove, zagrobni život u raj u paklu, u veštice, vukodlake i razna druga mitska bića, a u poslednje vreme istu grešku u našem zaključivanju koriste ljudi koji za sebe tvrde da poseduju natprirodne moći. Tako nas je savremeno sujeverje dovelo do toga da imamo celu armiju belih magova, proroka, iscelitelja i raznih drugih čudotvoraca. Niko od njih nikada nije dokazao da zaista može da učini to što tvrdi, ali pošto ni mi nismo dokazali da nije tako, veliki broj ljudi danas im veruje i na tome se zasniva prava industrija koja skupo prodaje prazne i bezvredne tvrdnje.

U različitim periodima stvaranja kremanskog mita, analitičari su se na razne načine trudili da prikriju činjenicu da nemaju ni najmanji dokaz da su

proročanstva zaista postojala, a pri tom su zanemarivali to što su ona menjana, dopisivana i brisana. *Pera Todorović* i *Čeda Mijatović* su na početku 20. veka imali nekritički nastrojenu publiku, pa su najmanje napora uložili da auditorijum uvere u to da su proročke vizije o kojima su pisali autentične; bilo je dovoljno nekoliko anegdota i tračeva iz političkog života. *Dr. Kazimirović* je kao argument koristio svoje omiljene uzrečice „*Ne da se poreći da...*” i „*Fakat je da...*”, ne potkrepljujući ničim taj „fakat”, ali je za svaki slučaj vodio računa o tome da bude jasno vidljiv njegov autoritet, kao i autoritet prote Zaharija, uz čije ime je dodavao epitet „*časna starina*”. Autorski tandem *Golubović-Malenković* odvrćao je pažnju čitaocu time što je iznosio sijaset dokaza da su se događaji odigrali upravo kako stoji u proročanstvu i nikako drugačije. Tako je pored obilja argumenata ostalo neizgovoreno pitanje da li je to proročanstvo postojalo u pravo vreme - a to je *pre događaja*.

Zagovornici verovanja u paranormalne i natprirodne sposobnosti (u koje se ubraja i *prekognicija*, sposobnost „viđenja” budućnosti), služe se raznim trikovima kojima sakrivaju nedostatak dokaza za sve u šta nas uveravaju. Oni najčešće potkrepljuju svoje tvrdnje prepričavanjem anegdotskih priča, pa očekuju da im se veruje na reč. Da li je to dovoljan dokaz? U nekim prilikama možda bi mogao da bude, ali postoje i slučajevi kada treba znati da...

Posebne tvrdnje zahtevaju posebne dokaze

Ako bi neko ispričao svojim kolegama da je na putu od kuće do posla sreo starog školskog druga, verovatno je da bi mu svi poverovali. Takva izjava ni po čemu nije neuobičajena, pa joj nije potreban ni poseban dokaz; njegovo svedočenje biće sasvim dovoljno. Ali, ako bi ispričao da su prethodne noći vanzemaljci sleteli u njegovo dvorište i odveli ga na drugu stranu Meseca gde su mu isprali mozak i vršili neka medicinska istraživanja, malo ko bi mu poverovao bez valjanih dokaza.

U svakoj dobro uravnoteženoj raspravi, ***težina dokaza mora da bude u skladu sa težinom tvrdnje***. Mada precizne norme ne postoje, ipak nije teško proceniti koliko „težak” dokaz mora da se podnese za svaku pojedinačnu tvrdnju. Ako, recimo, govorimo o prorocima, ne treba smetnuti s uma da ***nikada niko u istoriji nije dokazao da je u stanju da ispravno prorekne budućnost***. Kad bi se pojavila takva osoba, to bi u nauci stvorilo veliki preokret pa bi mnoge njene grane morale da se ruše i da se grade od početka.

Zato je krajnje neobična tvrdnja da su u Kremnama postojali proroci koji su to mogli, pa bi stoga ona morala da bude potkrepljena savršeno uverljivim dokazima. Znajući to, svi analitičari koji pišu o prorocima najpre iznose niz vešto sročениh anegdota iz kojih se vidi da je u istoriji bilo posebno obdarenih

ljudi koji su mogli da „vide“ budućnost. Iz toga sledi da nema potrebe da se priča o „njihovom“ proroku posebno dokazuje.

Pravilo da *posebne tvrdnje zahtevaju posebne dokaze*, ima i jedan specijalan slučaj, koji bi mogao da nas dovede u dilemu. Šta ako je tvrdnja podržana svedočenjem nekoga ko predstavlja takav autoritet da mu se naprosto *mora* verovati?

Autoritet svedoka nije neprikosnoven

U organizacijama koje su čvrsto zasnovane na hijerarhiji, uglavnom postoje autoriteti o čijem stavu se ne raspravlja, jer se taj stav *a priori* smatra ispravnim. Svi članovi koji se na hijerarhijskoj lestvici nalaze ispod nosioca autoriteta, dužni su da bez kritičke analize prihvate ono što im je ponudeno. U svakoj religiji, naprimer, od vernika se očekuje da veruju u čuda koja se u okviru te religije propovedaju. Njima nije ostavljena sloboda da sami odluče hoće li verovati ili neće, bez obzira na to da li su ta čuda u skladu sa pravilima logike i zakonima prirode.

Kritičko razmišljanje podrazumeva druge kriterijume po kojima se usvajaju činjenice i donose odluke. Umesto da se pribegava *metafizičkom* (izvanfizičkom, natčulnom) ili, tačnije rečeno, *metaempirijskom* (vaniskustvenom) prikupljanju argumenata, usvajaju se samo činjenice koje su prikupljene *empirijskim* (iskustvenim) putem. Osim argumentacije, presudna je i logika - dakle, kao što se radi i u postupku naučnog zaključivanja. Kada se donosi sud o autentičnosti nečijeg svedočenja, treba imati u vidu da svi ljudi, bez obzira na socijalni, obrazovni i materijalni status, mogu da lažu, da pogrešno zapažaju ili da donose neispravne zaključke. Ovo važi za sve svedoke, bez obzira na njihov autoritet i položaj na društvenoj lestvici.

Pa čak i kad je neko iskreno ubeđen da govori istinu, to ne predstavlja garanciju da je njegova tvrdnja ispravna. Opažanje je proces koji čovek vrši selektivno i na njega utiču subjektivna predubedenja, verovanja, emocionalno i fiziološko stanje i još mnogo toga. Osim toga, proces memorisanja ni po čemu nije sličan postupku snimanja video-kamerom ili magnetofonom; naprotiv, pamćenje je kreativan proces, a to može da ga učini nesigurnim. Memorisani sadržaj u ljudskom mozgu podložan je izobličenjima, zaboravljanju detalja, zameni ili preuveličavanju. Ovaj nesvesni proces zove se *bojenje memorije*.

Efekat bojenja memorije posebno je izražen kada se čoveku sugerise da je prisustvovao nečemu što se u stvarnosti nije dogodilo. Vremenom takva sugestija može u potpunosti da izmeni sadržinu sećanja, pri čemu će utisak autentičnosti i istinitosti ostati podjednako snažan. Ovo važi ne samo za pro-

ces pamćenja nego i za proces zaključivanja, naročito kada nam neko sugeriše zaključke. Ako se u medijima stalno ponavlja tvrdnja da postoje proroci koji „vide“ budućnost, ta sugestija će se vremenom pretvoriti u čvrsto uverenje koje ničim ne može da se izmeni. Prosečan čovek će bez puno razmišljanja verovati u to što mu se servira, pa će zanemariti čak i prostu činjenicu da se nikada nije lično uverio da li je tačno to u šta tako čvrsto veruje.

Okamova oštrica

William of Occam je britanski filozof koji je živeo krajem 13. i početkom 14. veka. Prepoznatljiv je po jasnoći, očiglednosti i konciznosti misli i izražavanja, pa je jedan od kompjuterskih programskih jezika, koji podržava višeprocessorski rad (primenjen u superkompjuterima) prozvan po njemu. Ovde ga pominjemo zbog njegovog popularnog filozofskog stava, nazvanog *Okamova oštrica*, koji se često navodi u raspravama između skeptika i ljudi koji brane verovanje u paranormalne pojave.

Taj stav je izražen jednom rečenicom: *Entia non sunt multiplicanda praeter necessitatem*, što možemo da prevedemo kao *Entitete ne treba nepotrebno umnožavati* (entitet = bit, biće, subjekat). Ovo se često definiše kao *pravilo o ekonomiji u filozofiji*, a može da se objasni i na razumljiviji način: *na osnovu raspoloživih podataka, uvek treba izvesti najjednostavniji mogući zaključak*. Dakle, ako imamo dva ili više objašnjenja za neku pojavu, treba načiniti oštar „rez“ između najjednostavnijeg i svih ostalih i odbaciti one koji nepotrebno komplikuju stvar. Mada ovo nije pravilo koje će baš uvek dovesti do stoprocentno sigurnog zaključka, ipak može da pomogne u usvajanju stavova tako da mogućnost zablude bude minimalna.

Kad se noću začuje lupa na tavanu, neki će možda prvo pomisliti na duhove, ali ipak je razumnije pripisati buku mački koja juri miša. Ili, kad na površini peskovite plaže pronađemo nerazumljive crteže, ne treba pomisliti na vanzemaljce nego na dokonog šetača koji je štapom šarao po pesku. Prostija objašnjenja su verovatnija i u tome je cela mudrost.

Mada sve to deluje kao jednostavan i logičan način rezonovanja, pravilo Okamove oštrice često se krši u postupku rasuđivanja (*Farovi automobila na brdu? Gluposti, to je svemirski brod!*). Svako bi mogao da navede po neki slučaj u kome se krši ovo pravilo.

Kremansko proročanstvo je dobar primer stvaranja zablude nastale usled nepoštovanja pravila Okamove oštrice. Mi smo se našli pred tvrdnjom nekih autora da su Miloš i Mitar Tarabić unapred prerekli mnoge važne događaje i da su se sva njihova proročanstva ispunila. Za to nisu ponudili nika-

kve dokaze, a (ako isključimo falsifikate) nema ni referenci koje bi nas uputile na autentične, stručno verifikovane spise ili dokumenta. Moramo li da im verujemo na reč ili imamo pravo da za taj fenomen ponudimo neka verovatnija, mada prizemnija i manje atraktivna objašnjenja? Recimo, da su političari u predizbornoj agitaciji samo koristili verovanje naroda u proroke, ili da su novinari želeli da prečicom stignu do publiciteta i tako unaprede svoju karijeru. Prostije rečeno, da li nam neko servira neistinu?

Izgleda da je *Tomas Pejn* (*Thomas Paine*) na dobar način upotrebio Okamovu oštricu kad je rekao: *Da li je lakše poverovati da je cela priroda skrenula s puta ili da jedan čovek laže?*

Tvrdnja mora da bude oboriva

Kao što je govorio filozof i teoretičar nauke *Dejvid Hjum* (*David Hume*, 1711-1776), *tvrdnja ima smisla samo ako je moguće zamisliti dokaz koji bi je oborio*. Ma koliko paradoksalno zvučalo, ovo pravilo je veoma važno u postupku kritičkog rasuđivanja.

Ako je tvrdnja takva da nikakav (čak ni zamišljeni) dokaz ne bi mogao da je obori, onda je besmisleno i izvoditi dokaze jer je rezultat unapred poznat; tvrdnja je, dakle, imuna na sve kontraargumente. To ne mora da znači da je ona *tačna*, naprotiv - verovatnije je da je ona *bесmislена*. Razlog za ovakav zaključak je taj što je logički nemoguće da je tvrdnja ispravna bez obzira na sve moguće dokaze, drugim rečima - *tvrdnja je ispravna samo ako je prošla test dokaza*. Ako je plasirana tako da je taj test neizvodljiv, onda je tvrdnja bezvredna.

Pastor *Džon Hinkl* (*John Hinkle*) je, recimo, najavio smak sveta za 9. jun 1994. godine, rekavši da mu se „*Bog javio i rekao da će (toga dana) očistiti svo zlo sveta*“ [28]. Pošto se toga dana baš ništa neobično nije dogodilo, Hinkl je izjavio da nije pogrešio nego da se najavljena stvar već uveliko događa, samo u *nevidljivoj ravni*. Nemoguće je izvesti dokaz kojim bi ova tvrdnja bila oborena, ali je to ipak ne čini dokazanom i verodostojnom, nego upravo besmislenom.

Primenjeno na fenomen proricanja budućnosti, pravilo oborivosti tvrdnje može da nam ukaže i na to da bi proročanstvo moralo da bude tako formulisano da u trenutku izricanja postoji mogućnost da se ono *ispuni*, ali isto tako i da se *ne ispuni*. Baš kao što je dr Kazimirović još 1928. godine pisao u *Vremenu*, da je proročanstvo „*događaj koji se može dogoditi ili ne dogoditi, a ne vide se sada znaci ni za njegov početak ni svršetak*“ [10]. Ako neko najavi događaj koji će se sigurno dogoditi, on nije izgovorio proročanstvo nego *neo-*

borivu tvrdnju, pa tako nije ni nastupio kao prorok. Čak i kada je neispunjenje malo verovatno (mada teoretski moguće), takvu tvrdnju ne možemo da proglasimo za proročanstvo.

Evo primera. U prazničnom broju lista „Politika“, 31. decembra 2000. godine (poslednjem u drugom milenijumu), beogradska proročica *Dubravka Melka - Vava* dala je nekoliko svojih proročanstava koja najavljuju događaje za početak trećeg milenijuma, uglavnom za 21. vek. Svako od navedenih „proročanstava“ zapravo predstavlja neoborivu tvrdnju:

- *Sprečiće se na vreme nešto što preti na jednoj granici.* [18]

Čak i da se tokom celog veka ništa ne dogodi ni na jednoj granici u svetu, što je praktično nemoguće, uvek može da se tvrdi da se nije dogodilo jer je na vreme sprečeno, kao što proročica i tvrdi.

- *U Americi će biti nekih kataklizmi, ali bez enormnog broja žrtava.* [18]

Šta treba da se dogodi, pa da se ovo proročanstvo ne ostvari? Da ceo kontinent od Aljaske do Patagonije u sledećih 100 godina ne pogodi nijedna poplava, tajfun, zemljotres? I šta ćemo smatrati „enormnim brojem žrtava“?

- *Letelice će kvalitetno osvajati kosmos.* [18]

Ovo Vavino proročanstvo (jedino koje se ne odnosi na 21. nego na 22. vek), ostaće neostvareno samo ako u celom tom veku letelice ne budu lansirane u kosmos, ili ako ga budu *nekvalitetno* osvajale. Koliko pesimizma nam je potrebno da bismo zamislili takav slučaj?

Još jedno zanimljivo neoborivo proročanstvo izgovorio je samozvani beli mag Lav Geršman, kada je na početku bombardovanja Srbije rekao da će se 11. aprila znati da li će rat prestati ili će se nastaviti. I zaista, baš tog dana se znalo - rat se nastavio. A i da se nije nastavio, Geršman bi opet bio u pravu.

Pravilo oborivosti krši se u svim proročanstvima, pa i u kremanskom. Možemo li, recimo, da proglasimo za proročanstvo navodnu tvrdnju Mitra

Tarabića da će „*sve ratove činiti velikačka carstva od svoje čiste zlobe i pakosti, a oni što budnu ratovali ubijaće jedni druge zbog svoje manite pameti*“ [25]? Postoji li rat koji su „carstva“ pokrenula iz plemenitih pobuda i u kome su se vojnici ubijali zato što je to razuman čin?

Postoje dva načina iznošenja neoborivih tvrdnji. Prvi je takozvana **nedeklarisana tvrdnja**: stav koji je tako uopšten ili nedefinisan da nema nikakav vredan sadržaj, baš kao što kaže refren pesme *que sera, sera* (*što će biti, biće*). Recimo, proročanstvo navedeno u knjizi Golubovića i Malenkovića, da će „*raditi ljudi svakojakih gluposti, pa će misljeti da sve znaju i umiju, a znati ništa neće*“ [25]. Koji sticaj okolnosti i kakva promena u ljudskoj prirodi bi mogli da obore ovako sročenu proročku viziju? Na svetu je oduvek bilo i biće raznih ljudi - kako pametnih tako i onih drugih, ali to možemo da proglasimo samo za konstataciju, a ne za proročanstvo.

Drugi način za stvaranje veštačke neoborivosti je **višestruki rezultat**, kao kad se kockar posluži verbalnim trikom i kaže „*pismo - ti gubiš, glava - ja dobijam*“. Standardni način za postizanje toga je **dvoznačna** ili **višeznačna tvrdnja**, kao u naknadno dopisanom proročanstvu u kome Mitar navodno kaže „*Ništa neće biti ni moje ni tvoje nego svačije i ničije, i to vreme će u nekim knjaževinama i carevinama trajati duže, a negde kraće*“ [25]. Podjednako je nedefinisan i proricanje pojave „*neke boleščine*“, za koju ljudi „*nikako neće moći da nađu pravi lijek, a on će Božijom pomoću biti svuđe oko njih i u njima samima*“ [25], ili kada Mitar kaže proti Zahariju „*Taj ko bude činio to razgraničenje i biće i neće biti tvoj rod*“ [25]. Još jedan način plasiranja višestrukog rezultata je **naknadna neoborivost**, kad se posle neispunjenog proročanstva pruži serija objašnjenja i izvinjenja zašto događaji nisu tekli onako kako su prorečeni. Autori Golubović i Malenković nisu se opterećivali ovakvim naknadnim „popravkama“ jer je svako neispunjeno proročanstvo kod njih jednostavno brisano iz novih izdanja knjige, dok se dr Kazimirović trudio da svakom promašaju pronađe diskretnu formu koja će ga na neki zgodan način rehabilitovati. Već smo govorili o proročanstvu, objavljenom tek u godini početka Drugog svetskog rata, u kome autor iznosi opravdanje za neispunjeno proročanstvo da više neće biti ratova:

Mitar Tarabić je govorio da se posle evropskog rata neće više ratovati, imajući u vidu poznate organizovane ratove jednih država protiv drugih; ali je rekao da će nastati: bune i revolucije i da će tada izginuti više ljudi nego u velikom svetskom ratu. To će biti „opšti rat!“ [23].

Prva trdnja (da je proglašeno da više neće biti ratova) možda je i tačna (tako su bar novine pisale od 1915. do 1929. godine), mada je malo „doterana“, a druga, da je Mitar rekao da će nastati „bune i revolucije“ (pri čemu je čak pokušao da proceni i broj žrtava), čisto je falsifikat. Dr Kazimirović to nije učinio slučajno, već je na taj način iz osnova izmenio značenje prve tvrdnje. Na stranu to što je i pored te grube intervencije pogrešio - pokazalo se da Drugi svetski rat ipak *jesto* bio organizovani rat jednih država protiv drugih.

U nedostatku argumenata, dobre su i uvrede

Mediji nas često zasipaju svedočenjima i dokazima kojima nas uveravaju u to da je kremansko proročanstvo pravovremeno postojalo, da su Tarabići zaista imali proročke moći i da su opisi njihovih vizija autentični. Tako se s jedne strane smatra ispravnim to što analitičari očekuju da verujemo u njihove tvrdnje iznete bez valjanih dokaza, bazirane na ličnim verovanjima ili interesima, a s druge strane smatra se nepristojnim ako mi zatražimo ispravne argumente da bismo poverovali, pa čak i ako samo postavimo neko potpitanje. **Dr Veselin Savić**, recenzent knjige „*Kremansko proročanstvo - šta je bilo, šta nas čeka*“, u njenom predgovoru na čudan način procenjuje inteligenciju čitaoca koji bi eventualno pokazao prisustvo kritičkog duha i usudio se da postavi pitanje autentičnosti kremanskog proročanstva:

Samo glup čovek može na to tako da gleda. Sa glupima ne treba diskutovati.

A kad ovo pročitaju - sve zavisi kakva je budala - mogu misliti da je glupost, da je ludost, da je neverica, da je izmišljotina, da je opsena, da je verski fanatizam, da je halucinacija.

Budalu nikada ne možeš sprečiti da misli šta hoće.

Glupak je neuništiv. [25]

Možda pod takvim pritiskom nije lako prihvatiti da je celo kremansko proročanstvo samo jedna velika stogodišnja farsa. Ipak, svi argumenti govore da je baš tako.